

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2003-2004

23 AVRIL 2004

Proposition de loi modifiant le Code civil et le Code pénal en vue de faire obstacle aux mariages forcés

(Déposée par Mme Mimount Bousakla et M. Ludwig Vandenhove)

DÉVELOPPEMENTS

La loi du 4 mai 1999 modifiant certaines dispositions relatives au mariage, qui est entrée en vigueur le 1er janvier 2000, avait notamment pour objectif d'engager la lutte contre les mariages blancs. À cet effet, plusieurs articles du Code civil avaient été réécrits et d'autres avaient été insérés dans le code. On notera surtout, à ce propos :

— l'article 146*bis*, qui définit le mariage blanc comme un moyen d'obtenir un avantage en matière de séjour;

— l'article 167, qui permet à l'officier de l'état civil de ne pas célébrer le mariage dans certains cas.

L'objectif de la réglementation légale est expliqué en détail dans la circulaire relative à la loi du 4 mai 1999 modifiant certaines dispositions relatives au mariage (*Moniteur belge* du 31 décembre 1999), dont nous souhaitons évoquer explicitement le point B. «Cause spécifique de nullité».

Alors que l'article 167 dispose expressément que l'officier de l'état civil peut refuser de célébrer le mariage s'il est d'avis que la célébration est contraire aux principes de l'ordre public, on peut se demander si le mariage forcé, qui fait partie de la pratique habituelle dans certaines cultures, doit être inclus dans la

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2003-2004

23 APRIL 2004

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Strafwetboek, om gedwongen huwelijken tegen te gaan

(Ingediend door mevrouw Mimount Bousakla en de heer Ludwig Vandenhove)

TOELICHTING

De wet van 4 mei 1999 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk, die in werking trad op 1 januari 2000, had onder meer tot doel de strijd aan te binden met schijnhuwelijken. Daartoe werden een aantal artikelen van het Burgerlijk Wetboek herschreven en andere in het wetboek ingevoegd. Daarbij zijn vooral van belang :

— artikel 146*bis*, dat het schijnhuwelijk omschrijft als een middel om een verblijfsrechtelijk voordeel te bekomen;

— artikel 167, dat de ambtenaar van de burgerlijke stand de mogelijkheid biedt het huwelijk niet te voltrekken.

Het opzet van de wettelijke regeling wordt uitvoerig toegelicht in de omzendbrief inzake de wet van 4 mei 1999 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk (*Belgisch Staatsblad* van 31 december 1999), waarbij wij uitdrukkelijk naar punt B, «Specifieke nietigheidsgrond», willen verwijzen.

Waar in artikel 167 uitdrukkelijk wordt bepaald dat de ambtenaar van de burgerlijke stand mag weigeren het huwelijk te voltrekken als hij van oordeel is dat de voltrekking strijdig is met de beginselen van de openbare orde, kan men zich afvragen of ook een gedwongen huwelijk, dat in een aantal culturen

catégorie des mariages dont la célébration peut être refusée pour ce motif. Selon nous, la réponse doit être affirmative.

Toutefois, pour prévenir toute discussion, nous proposons de mentionner expressément dans la loi cette assimilation au mariage blanc.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

La nouvelle disposition définit le mariage forcé comme un mariage qui, malgré le consentement formel, n'est pas contracté de plein gré par un des partenaires ou par les deux. L'absence du plein gré peut être déduite d'un ensemble de circonstances, telles qu'énoncées dans la circulaire relative à la loi du 4 mai 1999.

L'insertion de cette disposition signifie évidemment aussi que l'article 167 (possibilité pour l'officier de l'état civil de ne pas célébrer le mariage) est applicable. En outre, elle fait en sorte que la nullité du mariage puisse être demandée, comme dans le cas des mariages blancs, par les époux eux-mêmes, par tous ceux qui y ont intérêt et par le ministère public (article 184 du Code civil).

Article 3

L'article 184 est complété en ce sens que la nullité est prononcée dans l'année.

Article 4

Une disposition spécifique est insérée dans le Code pénal afin de réprimer le dessein d'acquérir la nationalité belge par le truchement du mariage et l'avantage en matière de séjour pourra en outre être retiré.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

gebruikelijk is, daaronder begrepen moet worden. Naar onze mening alleszins wel.

Om evenwel alle discussie uit te sluiten, stellen wij voor om die gelijkstelling met het schijnhuwelijk, uitdrukkelijk in de wet op te nemen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

De nieuwe bepaling omschrijft het gedwongen huwelijk als een huwelijk dat, ondanks de formele toestemming, door een of beide partners niet uit vrije wil wordt aangegaan. Het ontbreken van de vrije wil kan afgeleid worden uit een geheel van omstandigheden, als omschreven in de omzendbrief inzake de wet van 4 mei 1999.

De invoeging van deze bepaling betekent uiteraard ook dat artikel 167 (mogelijkheid voor de ambtenaar van de burgerlijke stand om het huwelijk niet te voltrekken) van toepassing is. Ze maakt het bovendien mogelijk dat de nietigheid van het huwelijk, zoals bij schijnhuwelijken, wordt gevorderd door de echtgenoten zelf, andere belanghebbenden en het openbaar ministerie (artikel 184 van het Burgerlijk Wetboek).

Artikel 3

Aan artikel 184 wordt toegevoegd dat de nietigheid binnen het jaar wordt uitgesproken.

Artikel 4

In het Strafwetboek wordt een specifieke bepaling opgenomen teneinde het opzet om via het huwelijk de Belgische nationaliteit te bekomen strafbaar te stellen, waarbij tevens het verblijfsrechtelijk voordeel ontnomen kan worden.

Mimount BOUSAKLA.
Ludwig VANDENHOVE.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

L'article 146*bis* du Code civil, inséré par la loi du 4 mai 1999, est complété par l'alinéa suivant :

« Il n'y a pas non plus de mariage lorsque, bien que les consentements formels aient été donnés en vue de celui-ci, il ressort d'une combinaison de circonstances que l'un au moins des époux ne contracte pas le mariage de son plein gré. »

Art. 3

L'article 184 du même Code civil est complété par l'alinéa suivant :

« Le juge statue dans l'année. »

Art. 4

Il est inséré dans le livre II, titre V, chapitre IX, du Code pénal, une section IV, rédigée comme suit :

« Section IV. Mariages fictifs et mariages forcés

Art. 321*bis*. — Sera puni d'un emprisonnement de six mois à deux ans et d'une amende de cinquante à deux cent cinquante euros quiconque contracte mariage en Belgique ou à l'étranger dans le dessein d'obtenir un avantage en matière de séjour, lié au statut d'époux.

Le juge peut aussi prononcer la déchéance de l'avantage en matière de séjour. »

8 janvier 2004.

Art. 2

Artikel 146*bis* van het Burgerlijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 4 mei 1999, wordt aangevuld met het volgende lid :

« Er is evenmin een huwelijk wanneer, ondanks de gegeven formele toestemmingen tot het huwelijk, uit een geheel van omstandigheden blijkt, dat minstens een van de echtgenoten het huwelijk niet uit vrije wil aangaat. »

Art. 3

Artikel 184 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« De rechter doet binnen het jaar uitspraak. »

Art. 4

In boek II, titel V, hoofdstuk IX, van het Strafwetboek, wordt een afdeling IV ingevoegd, luidende :

« Afdeling IV. Schijnhuwelijken en gedwongen huwelijken

Art. 321*bis*. — Met gevangenisstraf van zes maanden tot twee jaar en geldboete van vijftig euro tot tweehonderdvijftig euro wordt gestraft, hij die in België of in het buitenland een huwelijk aangaat met het opzet een verblijfsrechtelijk voordeel, verbonden aan de staat van gehuwde, te bekomen.

De rechter kan tevens het verval van het verblijfsrechtelijk voordeel uitspreken. »

8 januari 2004.

Mimount BOUSAKLA.
Ludwig VANDENHOVE.